

Bakūžė

*Kur bakūžė samanota,
Kurioje gimiau,
Obelis kur augalota,
Ką sode mačiau?*

Pranas Vaičaitis (iš lenkų kalbos)

Žodis *bakūžė* turbūt daugeliui iš karto primena kažką labai artima, sava, lietuviška. Deja, teks nusivilti. Pirmiausia šios populiaros dainos tekstas nėra originali Prano Vaičaičio kūryba, o vertimas iš lenkų kalbos. Na, o *bakūžė* yra grynų gryniasias vokiškas žodis. Tai tarminė vokiečių kalbos forma *backhūs*. Pirminė šio žodžio reikšmė buvo 'kepykla'. Jį lengvai galima perskelti į dvi dalis. Pirmoji dalis *back* yra neatskiriama nuo veiksmažodžio *backen* 'kepti', plg. vokiečių kalbos žodžius *der Backtrog* 'duonkubilis' (*der Trog* 'lovys, gelda'), *der Backofen* 'duonkepė krosnis' (*der Ofen* 'krosnis'). Antroji dalis atitinka bendrinės vokiečių kalbos žodį *das Haus* 'namas'. Iš pradžių vokiečių *backhūs* reiškė tik kepyklą, vėliau ir namą, kuriame yra krosnis, o dar vėliau ir mažą namelį. Tokia reikšmė šis žodis ir atkeliavo į Lietuvą, pirmiausia į Suvalkijos lygumas. Nenuostabu, kad jį pavartojo iš šių lygumų kilęs poetas Pr. Vaičaitis. Lietuvoje šį žodį ypač išpopuliarino kompozitoriaus Stasio Šimkaus daina, parašyta pagal Pr. Vaičaičio tekstą.

<...>

Algirdas Sabaliauskas. Iš kur jie? Pasakojimas apie žodžių kilmę. – Vilnius, 1994. P. 32–33.

Bakūžė svet. ntk. = *pirkaitė, lūšnelė, trobelė* (Kalbos patarimai. Kn. 4: Leksika: 1. Skolinių vartojimas. – Vilnius, 2005. P. 26.)